

Μεθοδολογία της έρευνας- Εκπόνηση επιστημονικής μελέτης

Μεταπτυχιακό σεμινάριο 1ο

Κύκλος α'

Αρχές οργάνωσης και μεθοδολογία της έρευνας

α) Η αφετηρία: το επιστημονικό πνεύμα και η σταδιακή εξοικείωση με το εννοιολογικό σύστημα και τους όρους, το αντικείμενο, τις μεθόδους, τους στόχους και τα εργαλεία της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας

1. Το εννοιολογικό σύστημα και οι όροι: *Επιστήμη, Φιλολογία, Γραμματολογία, Γραμματεία, Λογοτεχνία, Νεοελληνικός/ή, Μεσαιωνικός/ή, Πρώιμος/η Νεοελληνικός/ή, Έκδοση, Ανάλυση, Ερμηνεία, Ιστορία, Θεωρία, Κριτική, Σύγκριση, Αυτοψία, Περιγραφή, Εξήγηση και Επιχειρηματολογία.*

Βιβλιογραφία:

- J.-M. Adam, *Τα κείμενα τύποι και πρότυπα. Αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία, εξήγηση και διάλογος* (1992), (μτφρ.: Γιάν. Παρίσης· επιμ.: Ερατ. Καψωμένος), Αθήνα, Πατάκης, 1999.
- Στυλ. Αλεξίου, «Η ορολογία των περιόδων της λογοτεχνίας μας»: *Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας/Origini della letteratura neogreca. Πρακτικά του Δεύτερου Διεθνούς Συνεδρίου Neogreca Medii Aevi* (Βενετία, 7-10/11/1991), (επιμ.: Ν. Μ. Παναγιωτάκης), τ. Α', Βενετία, 1993, 56-60.
- M. M. Bakhtin, «Προς μια μεθοδολογία των ανθρωπιστικών επιστημών» (1974), (μτφρ.: Μαρία Γνησιού-Δημ. Αγγελάτος), *Σημείον* 3 (1995) 170-184.
- Γιώργ. Βελουδής, «Για μια γραμματολογική ορολογία» (1980)- «Γραμματολογία, Γραμματεία, Λογοτεχνία (η επιστήμη και το αντικείμενο)» (1987): *Ψηφίδες για μια θεωρία της λογοτεχνίας*, Αθήνα, Γνώση, 1992, 17-23 και 31-38 αντίστοιχα.
- _____, «Ζητήματα ορολογίας»: *Γραμματολογία Θεωρία λογοτεχνίας*, Αθήνα, Δωδώνη, 1994, 24-29.
- Phil. Besnard- Anth. Hunter, *Elements of Argumentation*, MIT Press, 2008.
- W. C. Booth-G. G. Colomb-J. M. Williams, *The Craft of Research*, Σικάγο, The University of Chicago Press, 1995.
- Γάσ. Καπλάνης, «Από το Διγενή στο Σολωμό: τι είναι οι πρώιμες νεοελληνικές σπουδές και πώς μπορούν να ενισχυθούν»: *1^ο Παγκόσμιο συνέδριο νεοελληνικών Σπουδών* (Αθήνα, 3-5/7/20008 Μέγαρο Μουσικής Αθηνών). *Βιβλίο Πρακτικών*, Αθήνα, 2008, 30-35.
- Ερατ. Γ. Καψωμένος, «Από τη βυζαντινή στη νεοελληνική πολιτισμική φάση. Αξιολογικά πρότυπα στα λαϊκότερα μεταβυζαντινά κείμενα»: *Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, τ. Α', 61-73.
- J. Culler, «Τι είναι η λογοτεχνία και γιατί μας ενδιαφέρει»: *Λογοτεχνική θεωρία. Μία συνοπτική εισαγωγή* (1997), (μτφρ.: Καίτη Διαμαντάκου), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2000, 23-55.
- U. Eco, *Τα όρα της ερμηνείας* (1990), (μτφρ.: Μαριάννα Κονδύλη), Αθήνα, Γνώση, 1993.
- _____, «Η υπερερμηνεία των κειμένων»: U. Eco (μαζί με τους: St. Collini-R. Rorty, J. Culler και Christine Brooke-Rose), *Ερμηνεία και υπερερμηνεία* (1992), (μτφρ.: Αναστασία Παπακωνσταντίνου), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1993, 65-91.
- _____, «Σχετικά με ορισμένες λειτουργίες της λογοτεχνίας» (2001): *Περί λογοτεχνίας*, (μτφρ.: Έφη Καλλιφατίδη), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2002, 7-27.
- A. Kerman, *Ο θάνατος της λογοτεχνίας*, (μτφρ.: Αλέξ. Εμμανουήλ· πρόλογ.: Χ. Βλαβιανός), Αθήνα, Νεφέλη, 2001, 29-71 και 111-147.
- Ιωάν. Παναζίδης, «Φιλολογία, Γραμματολογία, λογοτεχνία», *Εστία* 22 (1886) 545-548.
- Γ. Π. Σαββίδης, «Πότε άρχισε αρχίζει η νεοελληνική λογοτεχνία»: *Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, τ. Α', 37-41 [αναπ.: *Τράπεζα πνευματική 1963-1993*, Αθήνα, Πορεία, 1994, 312-316].

- K. Popper, *The Logic of Scientific Discovery* (1935), Νέα Υόρκη-Λονδίνο, Routledge, 1992[1^η: 1959].
- J.-M. Schaeffer, «Ποιητική και μελέτη της λογοτεχνίας» (μτφρ.: Νικ. Τερζόγλου): *Θεωρία της Πόησης. Πόηση της θεωρίας. Πρακτικά του Συμποσίου Θεωρία της Λογοτεχνίας στον ευρωπαϊκό χώρο* (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1995, 23-47.
- R. E. Scholes, *Η δύναμη του κειμένου. Λογοτεχνική θεωρία και διδασκαλία των γραμμάτων* (1985), (μτφρ.: Ζωή Κ. Μπέλλα), Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω, 2005.
- Ιωάν. Συκουτρός, «Γραμματεία», «Γραμματολογία» (1929), «Φιλολογία και ζωή» (1931-1932): *Μελέται και άρθρα*, (επιμ.: Ν. Δετζώρτζης), Αθήνα, Εκδόσεις του Αιγαίου 1956 [ανατύπωση: Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας-Ίδρυμα Σχολής Μωραΐτη, 1982], 120-127, 128-171 και 210-239 αντίστοιχα.
- P. Szondi, «Περί φιλολογικής γνώσεως» (1962): *Δοκίμια. Χέλνπερλιν, Σλέγκελ, Σάλλερ, Μπένγιαμιν*, (μτφρ.: Στέλλα Νικολοπούδη), Αθήνα, Εστία, 1999, 11-38.
- Δημ. Τζιόβας, «Η έννοια της λογοτεχνίας και το λυκόφως της αισθητικής αξίας»: *Μετά την Αισθητική*, Αθήνα, Γνώση, 1987, 15-38.
- R. Wellek και A. Warren: *Θεωρία λογοτεχνίας* (1949), (μτφρ.: Σταύρ. Γεώργ. Δεληγιώργης), Αθήνα, Δίφρος, [χ.χ.], 49-58.

2. Το αντικείμενο της Νεοελληνικής Φιλολογίας: η νεοελληνική λογοτεχνία

α) *Τι είναι*: λογοτεχνικά κείμενα, είδη και τρόποι μεταφράσεις.

Βιβλιογραφία:

- Δημ. Αγγελάτος, *Η "φωνή" της μνήμης. Δοκίμιο για τα λογοτεχνικά είδη*, Αθήνα, Λιβάνης, 1997, 25-60 και 127-156.
- N. Βαγενάς, «Η μετάφραση ως πρωτότυπο» (1980)- «Οχτώ θέσεις για τη μετάφραση της ποίησης» (1984), «Το πρόβλημα της μετάφρασης του ελεύθερου στίχου. Η ελληνική εμπειρία» (2001): *Πόηση και μετάφραση*, Αθήνα, Στιγμή, 2004 [1^η: 1989], 17- 39, 67-69 και 71-88 αντίστοιχα.
- Γιώργ. Βελουδής, «Ποίηση/Πεζογραφία (Ιστορία δύο γραμματολογικών όρων)» (1990): *Ψηφίδες για μια θεωρία της λογοτεχνίας*, 39-51.
- _____, «Λογοτεχνικά γένη και είδη»: *Γραμματολογία. Θεωρία λογοτεχνίας*, 82-103.
- Ant. Bernan, *Η μετάφραση και το γράμμα ή Το πανδοχείο του απόμακρου*, (μτφρ.: Σεσίλ Ιγγλέση-Μαργέλλου), Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005.
- H. Bloom, *Ο δυτικός κανόνας. Τα βιβλία και τα σχολεία των εποχών*, (1994), (μτφρ.: Κατερίνα Ταβαρτζόγλου-εισαγ.-επιμ.: Δημ. Αρμάς), Αθήνα, Gutenberg, 2007, 31-78.
- D. Connolly, «Λογοτεχνική μετάφραση: σε τι χρησιμεύει η θεωρία», (μτφρ.: Γιώργ. Αυγουστής): *Η γλώσσα της λογοτεχνίας και η γλώσσα της μετάφρασης. Πρακτικά Ημερίδας [24 Μαΐου 1997], Θεσσαλονίκη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας*, 1998, 13-23. Τα Πρακτικά διαθέσιμα και σε ηλεκτρονική μορφή: http://www.greek-language.gr/greekLang/literature/studies/literature_translation/index.html
- J. Molino, «Τα λογοτεχνικά είδη» (1993), (μτφρ.: Αλέξ. Ν. Ακριτόπουλος), *Θέματα Λογοτεχνίας* 13 (Νοέμβρ. 1999-Φεβρ. 2000) 165-195.
- Ο λόγος της μετάφρασης. Ανθολόγιο σύγχρονων μεταφραστικών θεωριών*, (επιμ.-μετφρ.: Διον. Γούτσος), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2001.
- W. J. Ong, *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη. Η εκτεχνολόγηση του λόγου* (μτφρ.: Κ. Χατζηρυζιάου), Ηρόδοτος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2001.
- J.-M. Schaeffer, *Τι είναι λογοτεχνικό είδος*; (1989), (μτφρ.: Αλέξ. Ν. Ακριτόπουλος), Αθήνα, Ηρόδοτος, 2000.
- Γ. Σηφάκης, *Για μια ποιητική του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού*. Ηρόδοτος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1988.

β) *Με τι οικοδομείται*: Μορφές (Γλώσσα-Σχήματα λόγου-Ρυθμός-Αφήγηση) και Ιδέες

1. Γλώσσα

Βιβλιογραφία:

- R. Beaton, *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία. Πόηση και πεζογραφία 1821-1992*, (μτφρ.: Ευαγγελία Ζούργου-Μαριάνα Σπανάκη), Αθήνα, Νεφέλη, 1996 [1^η έκδ.: *An Introduction to Modern Greek Literature*, Oxford Clarendon Press, 1994], 369-449[«Λογοτεχνία και Γλώσσα. Το Γλωσσικό Ζήτημα»]
- Κ. Θ. Δημαράς, «Δημοτικισμός και κριτική» (1939): *Ελληνικός Ρομαντισμός*, Αθήνα, Ερμής, 1982, 301-322.
- Ιστορία της ελληνικής γλώσσας*, (επιμ.: Μ. Κοπιδάκης), Αθήνα, Ε.Λ.Ι.Α., 1999.

- D. Holton-P. Mackridge-Ειρήνη Φιλίππυ-Varburton, *Γραμματική της ελληνικής γλώσσας* (1999 [2^η]), (μτφρ.: Βασ. Σπυρόπουλος), Αθήνα, Πατάκης, 1999.
- P. Mackridge, *Η νεοελληνική γλώσσα* (1985), (μτφρ.: Κώστ. Ν. Πετρόπουλος), Αθήνα, Πατάκης, 1990.
- Γεώργ. Μπαμπινιώτης, «Το γλωσσικό ζήτημα και η εξελικτική πορεία της ελληνικής γλώσσας»: *Συναπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας*, Αθήνα, 2000 [4^η], 165-226.
- H. Tonnet, *Ιστορία της νέας ελληνικής γλώσσας*, (1993), (μτφρ.: Χρηστ. Χαράλαμπάκης), Αθήνα, Παπαδήμας, 1995.
- Μαν. Τριανταφυλλίδης, *Νεοελληνική Γραμματική*, τ. Α': *Ιστορική Εισαγωγή* (1938): *Άπαντα Μανόλη Τριανταφυλλίδη*, τ.Γ', Θεσσαλονίκη, Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης-Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1981 [ανατύπωση με διορθώσεις]
- Άννα Φραγκουδάκη, *Η γλώσσα και το έθνος, 1880-1980. Εκατό χρόνια αγώνες για την αυθεντική ελληνική γλώσσα*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2001.

2. Σχήματα λόγου

Βιβλιογραφία:

- R. Jakobson: «Δύο απόψεις της γλώσσας και δύο τύποι αφασικών διαταραχών» (1971): *Λογίμα για τη γλώσσα της λογοτεχνίας*, (εισαγ.-μτφρ.: Άρ. Μπερλής), Αθήνα, Εστία, 31-54.
- G. A. Kennedy, *Ιστορία της κλασικής ρητορικής. Αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή*, (μτφρ.: Ν. Νικολούδης· επιμ.: Ι. Αναστασίου), Αθήνα, Παπαδήμας, 2004 [5^η].
- Γεώργ. Μπαμπινιώτης, *Γλωσσολογία και λογοτεχνία. Από την τεχνική στην τέχνη του λόγου*, Αθήνα, 1984, 137-183.
- Αχιλ. Τζάρτζανος, *Νεοελληνική σύνταξις (της καινής δημοτικής)*, τ. Β', Αθήνα, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, 1953[ο Α' τόμ.: 1946], 261-313.
- Δημ. Τζιόβας «Ρεαλισμός και μετωνυμία. Εφαρμογές στη νεοελληνική πεζογραφία» (1985): *Μετά την Αισθητική*, 129-150.

3. Ρυθμός και μετρική

Βιβλιογραφία

- Δημ. Αγγελάτος, «Ειδολογικά προβλήματα του verset και ζητήματα ρυθμικής οργάνωσης»: *Η ελευθέρωση των μορφών. Η ελληνική ποίηση από τον έμμετρο στον ελεύθερο στίχο (1880-1940)*, (επιμ.: Ν. Βαγενάς), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1996, 71-81.
- Αλέξ. Αργυρίου, «Από την έμμετρη στην ελευθεροστίχη ποίηση»: *Η ελευθέρωση των μορφών*, 1-14.
- N. Βαγενάς, «Για έναν ορισμό του μοντέρνου στην ποίηση» (1982): *Η εικονική γλώσσα. Κριτικές μελέτες για τη νεοελληνική γραμματεία*, Αθήνα, Στιγμή, 1994, 21-53.
- _____, «Μετρική και ποιητική» (1990): *Σημειώσεις από το τέλος του αιώνα*, Αθήνα, Κέδρος, 199, 44-48
- _____, «Η χρήση του ελεύθερου στίχου», *Νέα Εστία* τ.149 τχ.1734 (Μάι. 2001) 721-727.
- Ευρ. Γαργαντούδης, *Αρχαία και νέα ελληνική μετρική. Ιστορικό διάγραμμα μιας παρεξήγησης*, Πάδοβα, 1989.
- _____, «Προβλήματα ορολογίας και μεθόδου της νεοελληνικής μετρικής»: *Μνήμη Σταμίτη Καραντζιά*, Θεσσαλονίκη, 1990, 417-435.
- _____, «Για το σύγχρονο ελληνικό ελεύθερο στίχο (Η επαναφορά παραδοσιακών μετρικών σχημάτων)», *Ποίηση* 1 (1993) 105-140
- Κ. Π. Καβάφης, «Ολίγα λέξεις περί στιχογραφίας», «Η συνάντησις των φωνήεντων εν τη προσωδία»: *Τα Πεζιά (1882-1931)*, (επιμ.: Μ. Πιερός), Αθήνα, Ίαρος, 2003, 4-46 και 243-255 αντίστοιχα.
- Άννα Καταγιάννη, «Μορφικές μεταρρυθμίσεις στην ελληνική ποίηση του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα (Συνοπτικό διάγραμμα)», *Παλίμνηστον* 5 (Δεκέμβρ. 1987) 159-184.
- _____, *Το πεζό ποίημα στη νεοελληνική γραμματεία. Γενεαλογία, διαμόρφωση και εξέλιξη του είδους (από τις αρχές ως το 1930)*, [Διδακτορική διατριβή: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης], Θεσσαλονίκη, 2001.
- Ξεν. Α. Κοκόλης, *Η ομοιοκαταληξία. Τύποι και λειτουργικές διαστάσεις*, Αθήνα, Στιγμή, 1993.
- Στ. Κυριακίδης, «Η γένεσις του νεοελληνικού διστίχου και η αρχή της ισομετρίας μορφής και περιεχομένου εν τη δημώδει ποιήσει» (1937-1947): *Το δημοτικό τραγούδι. Συναγωγή μελετών*, (επιμ.: Άλκη Κυριακίδου-Νέστορος), Αθήνα, Ερμής, 1978, 209-280.
- Λ. Πολίτης, *Μετρικά. Η μετρική του Παλαμά. Νεοελληνικά ανέκτα. Ο δεκαπεντασύλλαβος του «Εωπικού Λόγου»*, Θεσσαλονίκη, Κωνσταντινίδης, 1972.
- Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, «Διασκελισμός και ελεύθερος στίχος»: *Η ελευθέρωση των μορφών*, 45-56.
- _____, «Η ποίηση και η πεζογραφία στα πλαίσια μιας συγκριτικής ποιητικής: η έννοια του ρυθμού». *Πρακτικά Όγδοου Συμποσίου Ποίησης. Ποίηση και Πεζογραφία*, (επιμ.: Σωκρ. Α. Σκαρτσής), Πάτρα, Αρχαϊκές Εκδόσεις, 1990, 115-145.

Γρηγ. Σηφράκης, «Σκέψεις για τη γέννηση και τη δομή του δεκαπεντασύλλαβου»: *Ο λόγος της παρουσίας. Τιμητικός τόμος για τον Παν. Μουλλά*, (επιμ.: Μαίρη Μικέ-Μιλτ. Πεχλιβάνος-Λίζυ Τσιριμώκου), Αθήνα, Σοκόλης, 2005, 291-311.

Γεράσ. Σπατολάς, *Η σαχουαρκική τέχνη. Μελέτες για τη νεοελληνική μετακή*, (επιμ.: Ευρ. Γαραντούδης-Άννα Κατσιγιάννη), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1997.

Θρασ. Σταύρου, *Νεοελληνική μετρική*, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών-Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2006 [ανστ. 2^{ης} έκδ.: 1974].

4. Αφήγηση και σκηνοί λόγοι

Βιβλιογραφία:

Dorrit Cohn, *Διαφανή πρόσωπα. Αφηγηματικοί τρόποι για την παρουσίαση της συνείδησης στη μυθοπλασία* (1978) (μτφρ.-επιμ.: Δήμητρα Γ. Μπεχλικούδη), Αθήνα, Πατάκης, 2001.

3) G. Genette, *Σχήματα III* (1972) (μτφρ.: Μπ. Λυκούδης· επιμ.: Ερατ. Γ. Καψωμένος), Αθήνα, Πατάκης, 2007.

Ερατ. Γ. Καψωμένος, *Αφηγηματολογία. Θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης της αφηγηματικής πεζογραφίας*, Αθήνα, Πατάκης, 2003.

G. Prince, «Εισαγωγή στη μελέτη του αποδέκτη της αφήγησης» (1973) (μτφρ.: Αγγέλα Κουφού): *Θεωρία της αφήγησης*, 185-219.

Δημ. Τζιόβας, «Αφηγηματολογία: Η ποιητική του στρουκτουραλισμού»: *Μετά την Αισθητική*, Αθήνα, Γνώση, 1987, 41-73.

_____, «Η οπτική γωνία στην αφήγηση και οι υπαγορεύσεις της πλοκής»: *Το παλιόμυθο της ελληνικής αφήγησης. Από την αφηγηματολογία στη διαλογικότητα*, Αθήνα, Οδυσσέας, 1993, 19-59.

Άννα Τζούμα, *Εισαγωγή στην αφηγηματολογία. Θεωρία και εφαρμογή της αφηγηματικής τυπολογίας του G. Genette*, Αθήνα, Συμμετρία, 1997.

Γεωργία Φαρίνου-Μαλαματάκη, *Αφηγηματικές τεχνικές στον Παπαδιαμάντη 1887-1910*, Αθήνα, Κέδρος, 1987.

_____, «Αφήγηση/Αφηγηματολογία. Μια επισκόπηση», *Νέα Εστία* τχ.1735 (Ιούν. 2001) 972-1017.

5. Ιδέες

Βιβλιογραφία:

Δημ. Αγγελάτος, «ήχος λεπτός...[...] γλυκιάτο[ς], ανεκδήγητο[ς]...». *Η «τύχη» του σολωμικού έργου και η εξακολουθητική αμχανία της κριτικής (1859-1929)*, Αθήνα, Πατάκης, 2000.

_____, «Πραγματικότητα» και «Ιδανικό»: *Ο Άγγελος Βλάχος και ο αισθητικός κανόνας της αληθοράειας (1857-1901). Λογοτεχνία και θεωρία της λογοτεχνίας στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003.

_____, ««Πλησίασι[ς] του φυσικού» και «αριθμητική συμμετρία»: ένα θεωρητικό πλαίσιο για την τέχνη και τη λογοτεχνία στο πρώτο ήμισυ του 19ου αιώνα: *Ο ελληνισμός στον 19ο αιώνα. Ιδεολογικές και αισθητικές αναζητήσεις*, (επιμ.: Π. Βουτουράς-Γ. Γιωργής), Αθήνα, Καστανιώτης, 2006, 160-206.

Βενετία Αποστολίδου, *Ο Κωστής Παλαμάς ιστορικός της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1992.

Ν. Βαγενάς, «Αντικειμενική συστοιχία και μυθική μέθοδος» (1981)- «Ο Καβάφης της κριτικής και ο Καβάφης του Σεφέρη» (1991)- «Ροΐδης και Ρίχτερ» (1988)- «Μύθοι της λογοτεχνικής κριτικής μας» (1988)- «Κληρονομία και κληροδοσία της λογοτεχνικής κριτικής μας» (1990): *Η ειρωνική γλώσσα*, 55-61, 243-273, 275-279, 345-352 και 365-369 αντίστοιχα.

Γιώργ. Βελουδής, *Διονύσιος Σολωμός. Ρομαντική ποίηση και παιητική. Οι γερμανικές πηγές*, Αθήνα, Γνώση, 1989.

L. Coutelle, *Για την ποιητική διαμόρφωση του Διονύσιου Σολωμού (1815-1833)*, (1977) (μτφρ.: Σωκρ. Καψάσκης), Αθήνα, Μπουσείο Μπενάκη, 2009.

Κ. Θ. Δημαράς, «Δημοκρατισμός και κριτική» (1939): *Ελληνικός Ρομαντισμός*, Αθήνα, Ερμής, 1982, 301-322.

Εισαγωγή στην ποίηση του Καβάφη. Επιλογή κριτικών κειμένων, (επιμ.: Μ. Περούς), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1994.

Μαριάννα Δήτσα, *Νεολογία και κριτική στον 19ο αιώνα. Νεόπλαστα λογοτεχνικά όρα από τη "Συναγωγή" του Σ. Α. Κομνανούδη*, Αθήνα, Ερμής, 1988.

Καριωπάτης και Καριωτακισμός. Επιστημονικό Συμπόσιο (Αθήνα, 31/1-1/2/1997), Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας/Ίδρυτής: Σχολή Μωραΐτη, 1998.

Διον. Καψάλης, «Ούτως ειπείν ο τροπικός του Ροΐδη» (1985): *Οι ορειλές της ανάγκυσης. Δοκίμα θεωρίας*, Αθήνα, Νήσος, 2000, 17-41.

Η κριτική στη νεώτερη Ελλάδα, (κείμενα: Γ. Δάλλας-Π. Μουλλάς-Ξ. Α. Κακόλης-Κ. Γεωργουσόπουλος-Κ. Στεργιόπουλος-Αλ. Αργυρίου-Κ. Θ. Δημαράς), Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας/Ίδρυμα Σχολής Μωραΐτη, Αθήνα, 1981.

- Μαν. Λαμπριδής, «Κριτική και ποίηση. Μαρξιστική θεώρηση»: *Πρακτικά Δεύτερου Συμποσίου Ποίησης* (Πανεπιστήμιο Πατρών, 2-4/7/1982), Αθήνα, Γνώση, 1983, 125-156.
- Μοντερνισμός: Η ώρα της αποδόμησης; Σειρά Διαλέξεων*, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας/(Ιδρυτής: Σχολή Μωραΐτη), 1996.
- P. Moullas, *Les concours poétiques de l'Université d'Athènes 1851-1877* (1976), Αθήνα, Archives Historiques d la Jeunesse Grecque/Secrétariat Général à la Jeunesse, 1989.
- Π. Μουλλάς, «Η διαμάχη Π. Σούτσου-Κ. Ασώπιου (1853) και η ιστορική συγκυρία» (1977): *Ρήξεις και συνέχειες. Μελέτες για τον 19ο αιώνα*, Αθήνα, Σοκόλης, 1993, 263-278.
- , «Ο Κοραΐς και ο αυτοσχέδιος στοχασμός του», *Μολυβδοκοπυλαπελευκητής* 3 (1991) 125-137.
- , «Εισαγωγή»: *Η μεσοπολεμική πεζογραφία. Από τον πρώτο ως τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο (1914-1939)*, τ. Α', Αθήνα, Σοκόλης, 1993.
- , «Εισαγωγή»: *Η παλαιότερη πεζογραφία μας (1830-1914)*, Αθήνα, Σοκόλης, 1999.
- Γιάν. Ξούριος, *Κωνσταντίνος Οικονόμος ο εξ' Οικονόμων (1780-1857). Το φιλολογικό έργο*, [Διδακτορική διατριβή: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών], Αθήνα, 2004.
- Γιάν. Παπακώστας, *Το περιοδικό Εστία και το διήγημα*, Αθήνα, Εκπαιδευτήρια Κωστέα-Γείτονα, 1982.
- Απόστ. Σαχίνης, *Θεωρία και άγνωστη ιστορία του μυθιστορήματος στην Ελλάδα 1760-1870*, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1992.
- «Γάσεις και Σχολές της ελληνικής κριτικής στον αιώνα μας»: *Πρακτικά Δεύτερου Συμποσίου Ποίησης*, 271-339.
- Δημ. Τζιόβας, *Οι μεταμορφώσεις του εθνισμού και το ιδεολόγημα της ελληνικότητας στο μεσοπόλεμο*, Αθήνα, Οδυσσεάς, 1989.
- , «Αναζητώντας τις θεωρητικές αρχές της νεοελληνικής κριτικής»: *Μετά την Αισθητική*, 321-349.
- M. Vitti, *Η γενιά του τριάντα. Ιδεολογία και μορφή*, Αθήνα, Ερμής, 1977.
- , *Ιδεολογική λειτουργία της ελληνικής ηθογραφίας*, Αθήνα, Κέδρος, 1991[3η].

γ) **Πότε-Που εντοπίζεται**: πότε αρχίζει η νεοελληνική λογοτεχνία (γλωσσικά, ιστορικά και πολιτισμικά κριτήρια) και ποιο το γεωγραφικό στίγμα της.

Βιβλιογραφία:

- Δημ. Αγγελάτος, «Ο κανόνας του κέντρου, οι όψεις της περιφέρειας και οι επιθετικοί προσδιορισμοί τόπου στην ιστορία της λογοτεχνίας», *Αντί* 681 (Φεβρ. 1999) 58-60.
- Στυλ. Αλεξίου, «Η ορολογία των περιόδων της λογοτεχνίας μας»: *Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, τ. Α', 56-60.
- Ερατ. Γ. Καψωμένος, «Από τη βυζαντινή στη νεοελληνική πολιτισμική φάση. Αξιολογικά πρότυπα στα λαϊκότερα μεταβυζαντινά κείμενα»: *Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, 61-73.
- N. M. Παναγιωτάκης, «Οι πρώτες αρχές της δημόσιας ελληνικής πεζογραφίας», *Παλίμψηστον* 13 (1993) 247-257.
- Γ. Π. Σαββίδης, «Πότε άραγε αρχίζει η νεοελληνική λογοτεχνία»: *Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, 37-41 [αναδημ.: *Τράπεζα πνευματική*, 312-316].

δ) **Πως είναι**: παράδοση των κειμένων της νεοελληνικής λογοτεχνίας (χειρόγραφη, εγχάρακτη, έντυπη, ψηφιοποιημένη)

Βιβλιογραφία:

- Η ιστορία της ανάγνωσης στον δυτικό Κόσμο* (επιμ.: G. Cavallo-R. Chartier μτφρ.: Αφροδίτη Θεοδωρακάκου κ.ά.), Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.
- E. L. Eisenstein, *Η τυπογραφική επανάσταση στις απαρχές της νεότερης Ευρώπης*, (μτφρ.: Βασ. Τομανάς), Θεσσαλονίκη, Τυποφιλία, 2004.
- Γιώργ. Κεχαγιόγλου, *Από τον ύστερο Μεσαίωνα ως τον 18ο αιώνα. Εισαγωγή στα παλαιότερα κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών- Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2010.
- Λιαπερίνη Κουμαριανού-Λουκία Δρούλια-Εντο Layton, *Το ελληνικό βιβλίο 1476-1830*, Αθήνα, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 1986.
- Σελίδες στην οθόνη ή σε χαρτί. Το μέλλον της ανάγνωσης*, (συνλ. κειμ.-επιμ.: Γιώργ. Ε. Δαρδανός), Αθήνα, Gutenberg, 2010.

ε) **Το σχήμα της νεοελληνικής λογοτεχνίας (τι-με τι-πότε-που-πως)**: καταγραφές λογοτεχνικών κειμένων, ειδών και τρόπων, και ιστορίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας

Βιβλιογραφία:

- Αλέξ. Αργυρίου, *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια του μεσοπολέμου (1918-1940)*: τ. Α'-Β', Αθήνα, Καστανιώτης, 2001· τ. Γ': *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στους δύσπρινους καιρούς (1941-1944)*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2003· τ. Δ': *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια του ετεροκαθορισμένου εμφυλίου πολέμου (1945-1949)*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2004· τ. Ε': *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια της επισφαλούς δημοκρατίας (1950-1956)*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2005· τ. ΣΤ': *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια της αυτοσχέδιας ανάπτυξης (1957-1963)*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2005· τ. Ζ': *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της όταν η δημοκρατία δοκιμάζεται, υπονομεύεται και καταλύεται (1964-1974) και μέχρι τις ημέρες μας*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2007.
- R. Beaton, *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία. Πόηση και πεζογραφία 1821-1992*.
- Ηλ. Βουτιερίδης, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Από τον μέσον του 18ου αιώνα μέχρι των νεωτέρων χρόνων. Μετ' εισαγωγής περί της βυζαντινής λογοτεχνίας*, τ.Α'-Β', Αθήνα, Ζητιάκης, 1924 και 1927 αντίστοιχα.
- _____, *Σύντομη ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας (1100-1930)*, Αθήνα, Παπαδήμας, 1976[3η (με Συμπλήρωμα Δημ. Γιάκου, 1931-1976)· 1η: 1933].
- Κ. Θ. Δημαράς, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Από τις πρώτες αξίες ως την εποχή μας*, Αθήνα, Γνώση, 2000[9η έκδ.· 1η: 1948-1949, τ.1-2].
- Άριστ. Καμπάνης, *Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα, Εστία, 1948[5η· 1η: 1925 (με υπότιτλο: 1000 μ.χ.-1900)].
- Γιώργ. Κεχαγιόγλου, «Οι ιστορίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας Επιλογή και παρουσίαση- Ερευνητική αναφορά», *Μαντατοφόρος* 15 (Μάρτ. 1980) 5-64· διαθέσιμο και σε ψηφιακή μορφή: http://www.lit.auth.gr/sites/default/files/documents/nef201_kechagioglou.pdf.
- Γιάν. Κορδάτος, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Από το 1453 ως το 1961*, τ. Α'-Β', (πρόλ.: Κ. Βάρναλης), Αθήνα, Επικαιρότητα, 1983[ανατ. 1ης έκδ.: 1962].
- Β. Κνός, *L'histoire de la littérature néo-grecque. La période jusqu'en 1821*, Ουψάλα, Almqvist & Wiksell, 1962.
- Λίν. Πολίτης, *Συναπτική ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας. Βιβλιογραφία. Επίμετρο*, Θεσσαλονίκη, 1977[3η αναθεωρ. έκδ.· 1η: *Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας. Συνοπτικό διάγραμμα. Βιβλιογραφία*, Θεσσαλονίκη, 1968].
- _____, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 2009[17η ανατ...· 1η έκδ. στα ελληνικά: 1978· 1η έκδ.: *A History of Modern Greek Literature*, Oxford Clarendon Press, 1973].
- Γιάν. Σιδέρης, *Ιστορία του νέου ελληνικού θεάτρου 1794-1944*, τ.Α'-Β', Αθήνα, Καστανιώτης, 1990[2η] και 2000 αντίστοιχα.
- Δημ. Σπάθης, «Το νεοελληνικό θέατρο»: *Ελλάδα. Ιστορία και πολιτισμός*, τ. Γ', Θεσσαλονίκη, Μάλλιαρης-Παιδεία, 1983, 12-67.
- Μ. Vitti, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, (μτφρ.: Μυρσίνη Ζορμπά· θεώρ.: Μ. Vitti· απόδ.: Ε. Ι. Μοσχονάς), Αθήνα, Οδυσσέας, 1978[2η· 3η αναθεωρ. έκδ.: Αθήνα, Οδυσσέας, 2003· 1η έκδ. στα ελληνικά: 1978· 1η έκδ. στα ιταλικά: *Storia della letteratura neogreca*, Τορίνο, E.R.I./R.A.I., 1971].

3. Μέθοδοι επιστημονικής πρακτικής στη Νεοελληνική Φιλολογία

α) Εισαγωγικά: οι μέθοδοι επιστημονικής πρακτικής και η συμπληρωματικότητά τους.

β) Ιστορία (της λογοτεχνίας): η ιστορικότητα

Βιβλιογραφία:

- R. Barthes, «Ιστορία ή λογοτεχνία», (μτφρ.: Λίζυ Τσιριμάνου), *Ο Πολίτης* 47-48 (1982) 106-115.
- Γιώργ. Βελουδής, «Ιστορία και ιστορικότητα της λογοτεχνίας» (1990): *Ψηφίδες για μια θεωρία της λογοτεχνίας*, 107-120.
- G. Genette, «Λογοτεχνία και ιστορία»: *Συνέδριο του Σεριζί. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας* (1981) (επιμ.: S. Doubrovsky- T. Todorov), (μτφρ.: Ι. Ν. Βασιλαράκης), Αθήνα, Επικαιρότητα, 1985, 95-104.
- R. Holub, *Θεωρία της πρόσληψης. Μια κριτική εισαγωγή* (1984), (μτφρ.: Κωνσταντίνα Τσακοπούλου· επιμ.-θεώρ. μτφρ.: Άννα Τζούμα), Αθήνα, Μεταίχιμο, 2001.
- H. R. Jauss, «Η αισθητική της πρόσληψης και η λογοτεχνική επικοινωνία» (1979): *Η θεωρία της πρόσληψης. Τρία μελετήματα*, (μτφρ.: Μίλτ. Πεχλιβάνος), Αθήνα, Εστία, 1995, 93-107.
- Cl. Moisan, *Η λογοτεχνική ιστορία*, (μτφρ.: Αριστέα Παρίση), Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1992.
- Π. Μουλλάς, «Η Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας: θεωρητικές και πρακτικές προϋποθέσεις»: *Επιστημονική Συνάντηση στη μνήμη του Κ.Θ. Δημαρά*, Αθήνα, Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε., 1994, 63-67.

Γ. Παπαθεοδώρου, *Παρουσίαση Γραμματολογιών ΝΕΑ. Μια περιδιάβαση στο χώρο της Γραμματολογίας και Ιστοριογραφίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, 19ος-20ός αιώνας*, 2006: <http://www.greek-language.gr/greekLang/literature/studies/grammatologies/guide.html>.

Μ. Πεχλιβάνος, «Ιστορία (και Ιστορίες) Λογοτεχνίας», *Μολυβδοκονδύλοπελεκητής*, 6 (1998-1999) 169-186.

«Το μέλλον του λογοτεχνικού παρελθόντος. Πώς να μιλήσουμε για τη λογοτεχνία Ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα στον Gerard Genette και τον Marc Fumaroli» (1984), (μτφρ.: Λίζυ Τσιριμώκου), *Ο Πολίτης* 69-70 (Οκτώβρ. 1985) 91-103.

Λίζυ Τσιριμώκου, «Ιστορία της λογοτεχνίας και ιστορική ποιητική» (1982): *Εσωτερική ταχύτητα. Δοκίμια για τη λογοτεχνία*, Αθήνα, Άγρα, 2000, 23-56.

Ι. Τυπιάνο, «Για τη λογοτεχνική εξέλιξη» (1927): *Θεωρία λογοτεχνίας. Κείμενα των Ρώσων Φορμαλιστών* (μτφρ.: Η. Π. Νικολούδης), Αθήνα, Οδυσσέας, 1995, 136-153.

Μ. Vittì, «Τα δεδομένα της ιστορίας και τα δεδομένα της λογοτεχνίας. Πόσο είναι ασύμβατα»: *Ζητήματα ιστορίας των νεοελληνικών γραμμάτων. Αφιέρωμα στον Κ.Θ. Δημαρά*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1994, 21-25.

R. Wellek, «The Fall of Literary History»: *The Attack on Literature*, Chapel Hill, The Harvester Press-The University of North Carolina, 1982.

Ed. Wilson, *Η ιστορική ερμηνεία της λογοτεχνίας*, (μτφρ.: Σ. Ηλιόπουλος), Αθήνα, Πλέθρον, 1992.

γ) Θεωρία (της λογοτεχνίας): η λογοτεχνικότητα

Βιβλιογραφία:

Δημ. Αγγελάτος, «Η θεωρία της λογοτεχνίας: ο λόγος για τη μέθοδο, τα κριτήρια, τους κανόνες και την αλήθεια»: *Θεωρία Λογοτεχνία, Αιστερά*, (επιμ.: Κ. Βούλγαρης), Αθήνα, Το Πέρασμα, 2008, 189-193.

Από τον φορμαλισμό στον μεταδομισμό (1995) (επιμ.: R. Selden· θεώρηση μτφρ.: Μίλτ. Πεχλιβάνος-Μ. Χρυσανθόπουλος), Θεσσαλονίκη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών/Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2004.

J. Culler, *Λογοτεχνική θεωρία. Μια συνοπτική εισαγωγή*

T. Eagleton, *Εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας*, (εισαγ.-θεώρηση μτφρ.: Δημ. Τζιόβας), Αθήνα, Οδυσσέας, 1989.

D. Fokkema-E. Ibsch, *Θεωρίες λογοτεχνίας του εικοστού αιώνα* (1978), (μετφρ.: Γιάν. Παρίσης), Αθήνα, Πατάκης, 1997.

H.-G. Gadamer, «Υπότυπωση των θεμελιών της Ερμηνευτικής»: *Το πρόβλημα της ιστορικής συνείδησης* (1963), (μτφρ.: Αντ. Ζέρβας), Αθήνα, Ίνδικτος, 1998, 107-135.

G. Genette, *Σχήματα III*.

_____, *Εισαγωγή στο αρχικείμενο* (1979), (μτφρ.: Μίνα Πατεράκη-Γαρέφη), Αθήνα, Εστία, 2001.

Θεωρία της λογοτεχνίας. Πρόβλημα και προοπτικές, (επιμ.: M. Angenot- J. Bessière- D. Fokkema-Eva Kushner), (1989), (μτφρ.: Τίτλια Δημητρούλια- Ζωή Μπέλλα), Αθήνα, Gutenberg, 2010.

J. Hawthorn, *Ξελεδώνοντας το κείμενο. Μια εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας*, (μτφρ.: Μαρία Αθανασοπούλου), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1993.

R. Jakobson, «Γλωσσολογία και Ποιητική» (1960): *Δοκίμια για τη γλώσσα της λογοτεχνίας*, (μτφρ.: Άρ. Μπερλής), Αθήνα, Εστία, 1998, 57-98.

Nik. Καλταμπάνος, *Η Νέα Κριτική. Η πλάνη του "ανακειμενισμού" στη λογοτεχνική θεωρία*, Αθήνα, Έρασμος, 1986.

Ερστ. Γ. Καψωμένος, *Αφηρηματολογία. Θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης της αφηρηματικής πέζογραφίας*, Αθήνα, Πατάκης, 2003.

_____, *Ποιητική. Θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης των ποιητικών κειμένων ή «Περί του πως δει των ποιημάτων ακούειν»*, Αθήνα, Πατάκης, 2005[4η έκδ. αναθεωρημένη και συμπληρωμένη: 1η: 1984].

Μετα-μαρξιστικά ρεύματα στην Αισθητική και στη Θεωρία της λογοτεχνίας, (επιμ.-εισαγ.-μτφρ.: Φ. Τερζάκης), Αθήνα, Futura, 2004.

J. Mukarovsky, «Κοινή γλώσσα και ποιητική γλώσσα» (1935), (μτφρ.: Νικ. Καλταμπάνος), *Κριτική και Κείμενα* 3 (1985) 226-240.

Τζίνα Πολίτη, «Εντεχνος λόγος ή οι μεταμορφώσεις του Πρωτέως», *Δευκαλίων* 25-26 (Ιούνιος 1979) 3-43.

Ελένη Πολίτου Μαχμαρινού, *Ποίηση και γλώσσα* [ανάπτυχο: *Μνήμη Γεωργίου Ι. Κουρμούλη*], Αθήνα, 1982.

Judith Still-M. Worton, «Εισαγωγή στη διακειμενικότητα» (1990), (μτφρ.: Παναγιώτα Καραβία-Κωνσταντίνα Τσακοπούλου), *Η Άλως* 3-4 (Φθιν. 1996) 21-68.

28) Δημ. Τζιόβας, «Η έννοια του ανακνώστη στη θεωρία της λογοτεχνίας»: *Μετά την Αισθητική*, 223-258.

29) T. Todorov, *Ποιητική* (1973), (μτφρ.: Αγγελία Καστρινάκη), Αθήνα, Γνώση, 1989.

δ) Κριτική (της λογοτεχνίας): η αξιολόγηση

Βιβλιογραφία:

- Γ. Αράγης, «Η έννοια της λογοτεχνικής κριτικής» (1981): *Ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής*, Ιωάννινα, Δωδώνη, 1988[2], 67-92.
- Ν. Βαγενάς, «Δώδεκα αυτονόητες αλλά λησμονημένες θέσεις για τη φιλολογία και την κριτική» (1986)- «Θεωρία ή Κριτική» (1987)- «Θεωρία ή Κριτική; (β')» (1988): *Η εσθήτα της θεάς. Σημειώσεις για την ποίηση και την κριτική*, Αθήνα, Στιγμή, 1988, 75-76, 87-107 και 173-214 αντίστοιχα.
- F. C. Crews, «Λογοτεχνική κριτική» (1975), (μτφρ.: Λ. Ξενιάς), *Εκθρόλος* 2-3 (1978) 107-125.
- Κ. Θ. Δημαράς, «Τι ίσως είναι η κριτική»: *Η κριτική στη νεότερη Ελλάδα*, 247-264.
- Ζήσ. Λορεντζάτος, «Η έννοια της λογοτεχνικής κριτικής» (1980): *Μελέτες*, τ.Α', Αθήνα, Δόμος, 1994, 423-467.
- Π. Μουλλάς, «Το στίγμα (και τα στίγματα) της κριτικής», *Σύγκριση/ Comparison* 2-3 (Νοέμβρ. 1991) 63-67.
- Δημ. Νικολαρεΐζης, «Σκέψεις για την κριτική» (1930)- «Τα έργα της κριτικής» (1937): *Δοκίμια κριτικής*, Αθήνα, Πλέθρον, 1983[2], 123-135 και 136-155 αντίστοιχα.
- J. Starobinski, «Η κριτική σχέση» (1967), (μτφρ.: Β. Μπιτωάκης), *Ο Πολίτης* 42 (Απρίλ-Μάϊ 1981) 85-93.
- Τ. Τοδοτον, *Κριτική της κριτικής* (1984), (μτφρ.: Γ. Κιουρτσάκης-προλ.: Π. Μουλλάς), Αθήνα, Πόλις, 1994.
- R. Wellek, «Ο όρος και η έννοια της λογοτεχνικής κριτικής» (1973), (μτφρ.: Λ. Ξενιάς), *Εκθρόλος* 1 (1978) 17-32.
- _____, «Λογοτεχνική κριτική» (1973), (μτφρ.: Σ. Θωμαΐδης), *Εκθρόλος* 2-3 (1978) 203-232.
- _____, «Ο ποιητής ως κριτικός. Ο κριτικός ως ποιητής. Ο ποιητής-κριτικός», (μτφρ.: Ντίνα Μαρίνη), *Πλανόδιον* 33 (Δεκέμβρ. 2001) 65-83.

ε) Σύγκριση (Συγκριτική Φιλολογία): η συγκρισιμότητα

Βιβλιογραφία:

- Δημ. Αγγελάτος, «Ο τελωνειακός ή ο διπλωμάτης; Ρόλοι για τη συγκριτική γραμματολογία/φιλολογία του σήμερα»: P. Brunel- Cl. Pichois- A.-M. Rousseau, *Τι είναι η συγκριτική γραμματολογία*; (1983· 1996), (πρόλογ.-μτφρ.-σημ.: Δημ. Αγγελάτος), Αθήνα, Πατάκης, 1998, 11-20.
- _____, «Σύγκριση και διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις στη Συγκριτική Φιλολογία», *Σύγκριση/ Comparison* 15 (2004) 45-54.
- _____, «Τέχνες του χώρου και τέχνες του χρόνου. Ένα σχήμα για μεθοδολογικούς όρους και όρια στις σύγχρονες διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις»: Επιστημονικό Συμπόσιο. Τα όρια των ειδών στην τέχνη σήμερα (Αθήνα, 31/3-1/4/2006), Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 2009, 15-23.
- _____, «Για μια θεωρία της καλλιτεχνικής μορφοποίησης: η αναπαράσταση και η παράσταση (εν είδει συνόψευς)»: *Η λογοτεχνία και οι τέχνες της εικόνας. Ζωγραφική και κινηματογράφος*, (επιμ.: Δημ. Αγγελάτος-Ευρ. Γαργανουδάκης), Αθήνα, Καλλιγράφος, 2013, 155-162.
- Γιώργ. Βελουδής, «Συγκριτική γραμματολογία» (1988): *Ψηφίδες για μια θεωρία της λογοτεχνίας*, 73-79.
- H. Bloom, *Ο Δυτικός Κανόνας. Τα βιβλία και τα σχολεία των εποχών*.
- P. Brunel, Cl. Pichois, A.-M. Rousseau, *Τι είναι η συγκριτική γραμματολογία*
- Κ. Θ. Δημαράς, *Οι συμπτώσεις στην ιστορία των γραμμάτων και στην ιστορία των ιδεών*, (μτφρ.: Αικατερίνη Κουμαριανού), [ανάτυπο: *Εποχές* 21 (Ιαν. 1965)], Αθήνα, 1965.
- _____, «Απόψεις γύρω στη συγκριτική γραμματολογία»: *Ζητήματα ιστορίας των νεοελληνικών γραμμάτων- Αφιέρωμα στον Κ. Θ. Δημαρά*, (Διεθνής Επιστημονική Συνάντηση αφιερωμένη στον Κ. Θ. Δημαρά/ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 10-12 Μαΐου 1990), Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1994, 13- 20.
- _____, «Συγκριτισμός», *Μνήμων* 8 (1980) 117-129.
- Η συγκριτική γραμματολογία στην Ελλάδα. Σύγχρονες τάσεις*, (επιμ.: Έλενα Κουτριάνου), Αθήνα, Εκδόσεις Μεσόγειος, 2005.
- Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, *Η Συγκριτική Φιλολογία. Χώρος, σκοπός και μέθοδος έρευνας*, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1981.
- _____, «Η ταυτότητα της νεοελληνικής λογοτεχνίας: Ένα σταυροδρόμι ετεροτήτων»: *Ταυτότητα και Ετερότητα στη λογοτεχνία, 18ος-20ός α. Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου-Ελληνική Εταιρεία Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας* (Αθήνα, 8-11/11/1998)/ *Identity and Alterity in Literature, 18th-20th c. Proceedings of the Second International Congress-The Greek General and Comparative Literature Association*, τ. Α': I. Η Συγκριτική Φιλολογία στο κατώφλι του 21ου α.-II. Ιστορικές, θεωρητικές, αισθητικές διαδικασίες/ *I. Comparative Literature on the Threshold of the 21st c.-II. Historical, Theoretical, Aesthetic Processes*, (επιμ.Ελ.: Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού-Σοφία Ντενίση), Αθήνα, Δόμος, 2000, 43-57.
- _____, «Συγκριτική Φιλολογία. Ένας γόνιμος κλάδος της επιστήμης της λογοτεχνίας», *Νέα Εστία* 155 τχ.1766 (Απρίλ. 2004) 533-542.

Ζαχ. Ι. Σιαφλέκης, «Η χαμένη (;) λογοτεχνικότητα και οι μεταμορφώσεις του λογοτεχνικού συγκριτισμού», *Σύγκριση/ Comparison* 10 (1999) 7-17.

G. Steiner, «Τι είναι η Συγκριτική Φιλολογία» (1994): *Αξόδευτα πάθη* (1996), (μτφρ.: Κατερίνα Σχινό), Αθήνα, Νεφέλη, 2001, 151-175.

4. Στόχοι της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας

α) Έκδοση κειμένων

Βιβλιογραφία:

Κ. Θ. Δημαράς, «Γιατί διορθώνουμε;», *Ο Ερασιστής* 4 (1966) 30-32.

Φίλ. Ηλιού, « Η “διόρθωση” των κειμένων: ιστορικές διαστάσεις και κακές συνήθειες», *Τα Ιστορικά* 32 (Ιούνιος 2002) 3-10.

D. Holton, «Η εισαγωγή μιας κριτικής έκδοσης: σε ποια ερωτήματα θα έπρεπε να απαντήσει ο εκδότης ενός κειμένου»: *Θεωρία και πράξη των εκδόσεων της υστεροβυζαντινής αναγεννησιακής και μεταβυζαντινής δημόσιας γραμματείας*. Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου Neograeca Medii Aevi Iva, (Αμβούργο, 28-31/1/1999), (επιμ.: Η. Eideneier-Ulr. Moening-N. Τουφεξής), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2001, 251-270.

Στέφ. Κασλαμάνης, «Από το χειρόγραφο στο έντυπο: το παιχνίδι των γραφών. Τα ιδιαίτερα προβλήματα κειμένων που έχουν παραδοθεί σε χειρόγραφο και έντυπη μορφή: Θεωρία και πράξη των εκδόσεων της υστεροβυζαντινής αναγεννησιακής και μεταβυζαντινής δημόσιας γραμματείας», 101-186.

Τάσ. Α. Καπλάνης, *Εκδόσεις κειμένων της νεοελληνικής δημόσιας γραμματείας και μονοτονικό σύστημα*, 2007: http://earlymoderngreekeetc.blogspot.gr/2007/06/blog-post_19.html

Γιώργ. Κεχαγιόγλου, *Από τον ύστερο Μεσαίωνα ως τον 18ο αιώνα. Εισαγωγή στα παλαιότερα κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών- Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2010.

Τίνα Λεντόρη, «Κριτικές και χρηστικές εκδόσεις παλαιότερων κειμένων της λογοτεχνίας μας: Ζητήματα πρακτικής και θεωρίας»: *Μνήμη Γ. Π. Σαββίδη. Θέματα νεοελληνικής φιλολογίας. Γραμματολογικά, εκδοτικά, κριτικά*. Πρακτικά Η' Επιστημονικής Συνάντησης Τομέα ΜΝΕΣ Τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Θεσσαλονίκη, 11-14/3/1997), Αθήνα, Ερμής, 2001, 126-138.

Ulr. Moennis, «Από το χειρόγραφο στο εκδιδόμενο κείμενο. Βήματα, προβλήματα, παγίδες»: *Θεωρία και πράξη των εκδόσεων της υστεροβυζαντινής αναγεννησιακής και μεταβυζαντινής δημόσιας γραμματείας*, 189-211.

Αλ. Πολίτης, «Η τελευταία επεξεργασμένη από τον συγγραφέα έκδοση; Αντιρρήσεις, αντιπροτάσεις και άλλα»: *Εκδοτικά Προβλήματα και Απορίες. Πρακτικά Συνεδρίου στη Μνήμη το Γ. Π. Σαββίδη, Αθήνα, 16-17 Ιουνίου 2000*, Αθήνα, Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, 2002, 187-197.

Γ. Π. Σαββίδης, «Κριτικές απορίες ενός Νεοελληνιστή» (1987): *Τράπεζα πνευματική*, 177-186.

Ιωάνν. Συκουτρής, «Κριτικά εκδόσεις νεοελληνικών λογοτεχνημάτων» (1935): *Μελέτα*, 420-435.

Απ. Van Gemert, «Συμπός, δυνατότητες και όρια κριτικής αποκατάστασης των κειμένων. Θεωρία και πράξη των εκδόσεων της υστεροβυζαντινής αναγεννησιακής και μεταβυζαντινής δημόσιας γραμματείας», 17-35.

β) Ανάλυση και ερμηνεία κειμένων

Βιβλιογραφία:

J.-M. Adam, *Τα κείμενα τύποι και πρότυπα. Αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία, εξήγηση και διάλογος*.

W. Dilthey, *Η γένεση της ερμηνευτικής* (1900), (εισαγ.-μτφρ.-σχόλ.: Δημ. Υφαντής), Αθήνα, Ροές, 2010.

U. Eco, *Τα όρια της ερμηνείας*.

_____, «Η υπερερμηνεία των κειμένων»: U. Eco (μαζί με τους: St. Collini-R. Rorty, J. Culler και Christine Brooke-Rose), *Ερμηνεία και υπερερμηνεία* (1992), 65-91.

Ch. Sand. Peirce, «Η Λογική ως σημειωτική: η θεωρία των σημείων» (1955[=συγγεντ. έκδ.: *Philosophical Writings of Peirce*, Νέα Υόρκη, Dover Publications]), (μτφρ.: Γ. Μπουρνιάς): *Κείμενα σημειολογίας* (Μπενβενιστ, Μπαρτ, Ντερντά, Πιρς, Φουκώ), 173-204.

R. E. Scholes, *Η δύναμη του κειμένου. Λογοτεχνική θεωρία και δασκαλία των γραμμάτων*.

Δημ. Τζιόβας, «Η έννοια του αναγνώστη στη θεωρία της λογοτεχνίας»: *Μετά την Αισθητική*, Αθήνα, Γνώση, 1987, 223-258.

5. Ερευνητικά εργαλεία και ερευνητικό υλικό της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας

Βιβλιογραφία:

Δημ. Αγγελάτος, *Η Άλφα Βήτα του νεοελληνιστή. Οδηγός για το εισαγωγικό μάθημα στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας*, Αθήνα, Gutenberg, 2011, 287-325.

Κυρ. Ντελόπουλος, *Σύστημα βιβλιογραφίας*, Αθήνα, Ε.Λ.Ι.Α. 1980.

Αλέξ. Πολίτης (συνεργασία: Μαρία Μαθιουδάκη- Τριαντ. Ε. Σκλαβενίτης), *Εγχειρίδιο του νεοελληνιστή. Βιβλιογραφίες- Λεξικά- Εγχειρίδια- Κατάλογοι- Ευρετήρια- Χρονολόγια*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2002.

4) *Λεξικό Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Πρόσωπα, Έργα, Ρεύματα, Όροι*, Αθήνα, Πατάκης, 2008 [2η 1η: 2007].

Ιστοτοπογραφία:

anemi.lib.uoc.gr
 publiclibs.yrpep.th.gr/ frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=1
 hellenicparliament.gr/onlinePublishing/homepage.htm
 www.lib.uoa.gr/hellinonmimon/hellinonmimon.eu.org/
 pergamos.lib.uoa.gr
 kenef.phil.uoi.gr.
 gda.phil.uoa.gr/gr/page5.html
 http://www.ekt.gr
 http://www.didaktorika.gr/eadd/
 invenio.lib.auth.gr/collection/Theses?ln=el
 nemertes.lis.upatras.gr/
 elocis.lib.uoc.gr/
 epet.nlg.gr/
 poetry.ims.forth.gr/
 www.academia.edu
 openarchives.gr/
 www.nlg.gr
 catalog.parliament.gr
 www.ascsa.edu.gr/index.php/gennadius
 www.unioncatalog.gr/ucportal
 www.elia.org.gr
 www.benaki.gr/bibliology
 www.eie.gr/nhrf/institutes/int/instr-studiorum-gr.html
 www.gunet.gr
 www.academiofathens.gr
 www.lib.auth.gr
 http://www.lib.uoa.gr/ypiresies/katalogos-opac.html
 lib.duth.gr/index

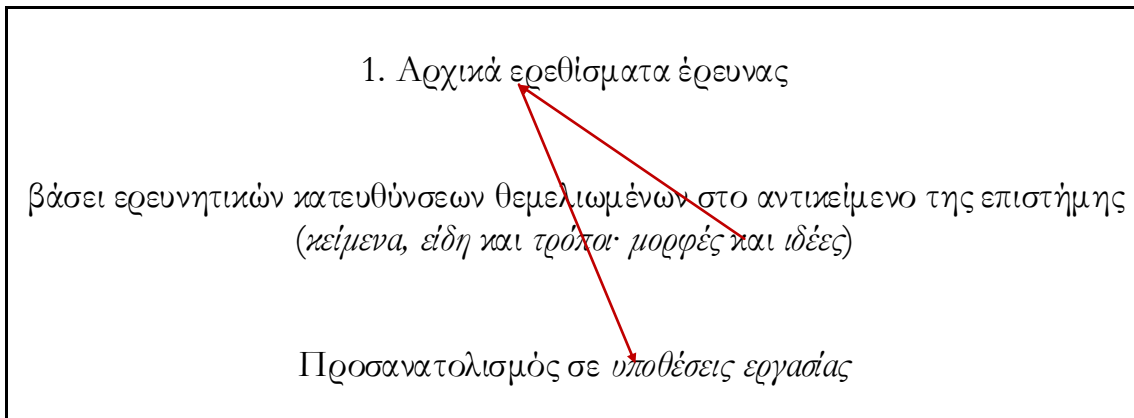
β) Διαμόρφωση της **υπόθεσης εργασίας**: ο εντοπισμός του **θέματος** (οι "διαδρομές" από τα αρχικά ερεθίσματα, τις πρώτες ιδέες και τους γενικούς προβληματισμούς στα ειδικότερα ζητούμενα): η διατύπωση του σχετικού με το θέμα **ερευνητικού ερωτήματος** η λογική ανάλυση καθενός από τους **συστατικούς όρους** του ερωτήματος τα χαρακτηριστικά των παραπάνω συστατικών όρων και η αξιολόγησή τους η οριστικοποίηση του ερωτήματος και ο αποκλεισμός άλλων παρεμφερών.

Οριστικοποίηση της υπόθεσης εργασίας (: ερευνητικό ερώτημα και θέμα)

γ) Οριοθέτηση του απολύτως συναφούς με την οριστικοποιημένη **υπόθεση εργασίας** (: θέμα και ερευνητικό ερώτημα) **ερευνητικού πεδίου**: **λέξεις/όροι-κλειδιά** που συνδέονται αυστηρά εξειδικευτικά με τους **συστατικούς όρους** της οριστικοποιημένης υπόθεσης εργασίας (: θέματος και ερευνητικού ερωτήματος): η συνάφεια **υπόθεσης εργασίας** (: θέματος και ερευνητικού ερωτήματος) και **ερευνητικού πεδίου** η αρχή του **βιβλιογραφικού προσανατολισμού**

δ) Σχεδιασμός **μεθόδου προσέγγισης**: η μέθοδος ευθέως ανάλογη αφενός των συστατικών όρων της οριστικοποιημένης υπόθεσης εργασίας (: θέματος και ερευνητικού ερωτήματος),

αφετέρου του *ερευνητικού πεδίου* τα μεθοδολογικά πεδία της ιστορίας, θεωρίας και κριτικής της λογοτεχνίας με ή χωρίς συγκριτολογική (ή ακόμη και διακαλλιτεχνική) απόβλεψη

Προσανατολισμός σε εύλογες *υποθέσεις εργασίας* (*θέματα και ερευνητικά ερωτήματα*) χάρη σε αρχικά ερεθίσματα τα οποία τροφοδοτούνται από ερευνητικές κατευθύνσεις, θεμελιωμένες στη γνώση του αντικειμένου της επιστήμης, ήτοι σε *κείμενα, είδη και τρόπους*, σε *μορφές και ιδέες*.

A': Από τον 16ο μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα

Ερευνητικές κατευθύνσεις

- 1) Το δημοτικό τραγούδι και οι παραλογές.
- 2) Ο *Απόκοπος*, οι πετραρχικές *Ρίμες Αγάπης* και η σονετογραφία.
- 3) Η Κρητική λογοτεχνία της ακμής (τέλος 16ου-τελευταίες δεκαετίες 17ου αι.): τραγωδία, κωμωδία, ποιμενική ποίηση, έμμετρη μυθιστορία· Γεώργ. Χορτάτσης και Βίτσ. Κορνάρου· το θέατρο στα Επτάνησα (β' ήμισυ 17ου-τέλος 18ου αι.): από τις *ομιλίες* στον Δημ. Γουζέλη.
- 4) Ο Διαφωτισμός (1770-1821)· ο αυτοβιογραφικός λόγος: Ιώσ. Μοισιόδαξ· Αδαμ. Κοραής· οι περί ρητορικής και ποιητικής πραγματείες.
- 5) Ο Νεοκλασικισμός και οι ωδές του Ανδ. Κάλβου.

Κείμενα, είδη, τρόποι/μορφές και ιδέες

α) Το *Δημοτικό Τραγούδι. Παραλογές*, (επιμ.: Γ. Ιωάννου), Αθήνα, Ερμής-NEB, 1978 [ανατύπωση].

[«Του νεκρού αδελφού», «Ο γυρισμός του ξενιτεμένου συζύγου»: 31-43 και 75-81].

β) Μπεργαδής, *Απόκοπος-Η Βοσκοπούλα*, (έκδ.: Στ. Αλεξίου), Αθήνα, Ερμής-NEB, 1971.

[Ο *Απόκοπος* (1509): 19-32].

γ) Βιτσέντζος Κορνάρου, *Ερωτόκριτος*, [c.1600-1610], (έκδ.: Στυλ. Αλεξίου), Αθήνα, Ερμής, 1980.

[Το Τρίτο Μέρος (στίχ. 1337-1760): 242-258].

δ) Ανδρ. Κάλβος, *Ωδαί. Η Λύρα-Λυρικά. Απόσπασμα άτιτλου ποιήματος*, (έκδ.: Γ. Δάλλας), Αθήνα, Ωκεανίδα, 1997.

[Οι ωδές «Εις Χίον», «Ο ωκεανός» (1824), «Τα ηφαιστια» «Εις Σάμον», «Εις την νίκη» (1826): 139-144, 159-166, 197-204, 205-209 και 229-233 αντίστοιχα].

Β': Από τις πρώτες δεκαετίες μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα

Ερευνητικές κατευθύνσεις

- 1) Ο Ρομαντισμός και η ιδεαλιστική φιλοσοφία στα Επτάνησα· ο *μεικτός τρόπος* του Διον. Σολωμού· η ποίηση στα Επτάνησα.
- 2) Ο Ρομαντισμός στην Αθήνα και οι Ποιητικοί Διαγωνισμοί του Πανεπιστημίου Αθηνών· ο εμβληματικός *Οδοιπόρος* του Παναγ. Σούτσου.
- 3) Η αφηγηματική ποίηση: Γερ. Μαρικοράς και Αριστ. Βαλαωρίτης.
- 4) Η κωμωδία: Άγγ. Βλάχος και Δημ. Βυζάντιος .
- 5) Τα είδη του μυθιστορήματος: ιστορικό, επιστολικό, ημερολογιακό, *ricaresque* μυθιστόρημα, απόκρυφα· τα απομνημονεύματα· η *Πάπισσα Ιωάννα* του Εμμ. Ροΐδη.
- 6) Η κριτική: Εμμ. Στάης, Ιάκ. Πολυλάς, Σπυρ. Ζαμπέλιος· Ροΐδης και Άγγ. Βλάχος.

Κείμενα, είδη, τρόποι/ μορφές και ιδέες

α) Διον. Σολωμός, *Άπαντα*, τ. Α': *Ποιήματα*, (έκδ.: Λ. Πολίτης), Αθήνα, Ίκαρος, 1979[4η·1η: 1948].

[«Νεκρική Ωδή» αριθμ. 2 (1829), *Ο Κρητικός* (1833-1834), *Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* /Γ' Σχεδιάσμα (1844) (ενότητες 1, 6-7): 144, 197-206, 238 και 243-246].

β) Ιάκ. Πολυλάς, «Προλεγόμενα» (1859): ό.π., 9-43.

γ) Εμμ. Ροΐδης, *Η Πάπισσα Ιωάννα*, (1866), (επιμ.: Ά. Αγγέλου), Αθήνα, Ερμής-NEB, 1988.

Γ': Από τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αι. μέχρι το μεσοπόλεμο

Ερευνητικές κατευθύνσεις

- 1) Ο (Γαλλικός) Παρνασισμός και ο Κ. Παλαμάς.
- 2) Το ζήτημα της ηθογραφίας και του νατουραλισμού στην πεζογραφία (διήγημα και μυθιστόρημα): το έργο των Αλέξ. Παπαδιαμάντη, Ανδρ. Καριαβίτσα, Γ. Βιζυηνού, Μιχ. Μητσάκη και Γρηγ. Ξενόπουλου.
- 3) Το κωμειδύλλιο.
- 4) Ο Συμβολισμός στην ποίηση και την πεζογραφία· η σονετογραφία: Ιωάν. Γρυπάρης και Λορ. Μαβίλης.
- 5) Τα συνθετικά ποιητικά έργα του Κ. Παλαμά και του Άγγ. Σικελιανού.
- 6) Η ποίηση και η ποιητική του Κ. Π. Καβάφη.
- 7) Η *καθαρή* ποίηση: Απόστ. Μελαχροινός και Καίσαρ Εμμανουήλ.
- 8) Ο ρεαλισμός στην ποίηση και την πεζογραφία: Κ. Βάρναλης και Κ. Γ. Καρυωτάκης· Κ. Χατζόπουλος και Κ. Θεοτόκης.
- 9) Το έργο του Ν. Καζαντζάκη.
- 10) Η κριτική: οι αντιλήψεις για το έργο του Σολωμού (Κ. Παλαμάς, Κ. Χατζόπουλος, Γεώργ. Καλοσγούρος) και οι σχετικές διαμάχες· Κλ. Παράσχος και Τ. Άγρας.

Κείμενα, είδη, τρόποι/ μορφές και ιδέες

α) Γ. Μ. Βιζυηνός, «Το μόνον της ζωής του ταξίδιον» (1884): *Νεοελληνικά διηγήματα*, (επιμ.: Παν. Μουλλάς), Αθήνα, Ερμής-NEB, 1980, 168-201.

- β) Αλέξ. Παπαδιαμάντης, «Ο έρωτας στα χιόνια» (1895), «Έρωτας-ήρωας» (1896): *Α. Παπαδιαμάντης αυτοβιογραφούμενος*, (επιμ.: Παν. Μουλλάς), Αθήνα, Ερμής-NEB, 133-138 και 139-157.
- γ) Κ. Παλαμάς, «Φοινικιά» (1900): *Άπαντα*, τ. Γ', Αθήνα, Γκοβόστης, [χ.χ.], 129-139.
- δ) Άγγ. Σικελιανός, «Ταξιδεύω με τον Διόνυσο» (1915): *Άπαντα*, τ. Γ': *Πρόλογος στη ζωή* [= *Λυρικός Βίος Γ'*] (επιμ.: Γ. Π. Σαββίδης), Αθήνα, Ίκαρος, 1966[1η έκδ.:1946], 11-20.
- ε) Κ. Π. Καβάφης, *Ποιήματα*, τ.1-2, (επιμ.: Γ. Π. Σαββίδης), Αθήνα, Ίκαρος, 1974 [9η ανατύπωση: 1η έκδ.: 1963]
[Από τον πρώτο τόμο (1896-1918) τα ποιήματα: «Η σατραπεία», «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον», «Φιλέλλην», «Καισαριών», «Αιμίλιανός Μονάη, Αλεξανδρέυς, 628-655 μ.Χ.», «Θυμήσου, σώμα...», «Το πρώτο σκαλί»: 16, 20, 37, 69-70, 80, 91 και 101 αντίστοιχα από τον δεύτερο τόμο (1919-1933) τα ποιήματα: «Νέοι της Σιδώνος (400 μ.Χ.)», «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου· ποιητού εν Κομμαγηνή· 595 μ.Χ.», «Εκόμισα εις την τέχνη», «Μέρες του 1896», «Κίμων Λεάροχου, 22 ετών, σπουδαστής ελληνικών γραμμάτων (εν Κυρήνη)», «Μύρης Αλεξάνδρεια του 340 μ.Χ.»: 22, 30, 33, 63, 75-76 και 79-81 αντίστοιχα].
- στ) Κ. Θεοτόκης, *Οι σκλάβοι στα δεσμά τους* (1922), (επιμ.: Γ. Δάλλας), Αθήνα, Κείμενα, 1981.
- ζ) Κ. Γ. Καρυωτάκης, *Τα ποιήματα (1913-1928)*, (επιμ.: Γ. Π. Σαββίδης), Αθήνα, Νεφέλη, 1992.
[Από τη συλλογή *Νηπενθή* (1921): «Δον Κιχώτες», 48· από τη συλλογή *Ελεγεία και σάτιρες* (1927): «Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ, στο έρμο νησί, στο χείλος...», «Άλογα μαύρα, θιάσος ιπποδρομίου, πετούνε...», «Σαν δέσμη από τριαντάφυλλα...», «Είμαστε κάτι ξεχαρβαλωμένες...», «Ποια θέληση θεού μας κυβερνάει», «Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο», «Αποστροφή», «Όλοι μαζί...», «Ωχρά σπειροχαίτη», «Η πεδιάς και το νεκροταφείον (Πίναξ ημιτελής)», «Εμβατήριο πένθιμο και κατακόρυφο»: 113, 123, 135, 139, 140-141, 157, 161-162, 163, 168, 171 και 174 αντίστοιχα].

Δ': Από το μεσοπόλεμο και εξής

Ερευνητικές κατευθύνσεις

- 1) Ο μοντερνισμός στην ποίηση και η γενιά του 1930: Γ. Σεφέρης, Οδυσ. Ελύτης, Γιάν. Ρίτσος.
- 2) Ο υπερρεαλισμός: Νικ. Κάλας, Ανδρ. Εμπειρικός και Νικ. Εγγονόπουλος.
- 3) Το μυθιστόρημα και οι όψεις του μοντερνισμού: Κοσμ. Πολίτης· Γιαν. Μπεράτης· Στ. Ξεφλούδας· Μέλπω Αζιώτη, Ν. Γ. Πεντζιής· Γιαν. Σιαρίμπας.
- 4) Το στίγμα της μεταπολεμικής ποίησης: η «πολιτική και ποιητική ηθική» της· η αφηγηματικότητα· η εικονοποιία (Μιλτ. Σαχτούρης)· η λειτουργία του μύθου (Γακ. Σινόπουλος) και του ονείρου (Γ. Παυλόπουλος), το «καινούργιο» ποίημα (Μανόλ. Αναγνωστάκης).
- 5) Η μεταπολεμική πεζογραφία: τα διηγήματα του Δημ. Χατζή και η προέκτασή τους στον Γιωργ. Ιωάννου· το έργο των Ανδρ. Φραγκιά και Αλέξ. Κοτζιά· η τριλογία *Ακυβέρνητες πολιτείες* του Στρ. Τσίρια· το μεταιχμιακό έργο των Επαμ. Χ. Γονατά, Νικ. Καχτίση και Γιώργ. Χειμωνά· το *Κιβώτιο* του Άρη Αλεξάνδρου.
- 6) Το θέατρο: το «Θέατρο Τέχνης» του Καρ. Κουν· το έργο του Ιάκ. Καμπανέλλη.

7) Το δοκίμιο και η κριτική: από το *Ελεύθερο πνεύμα* του Γιώργ. Θεοδοσιάδη, το κριτικό έργο του Κ. Θ. Δημαρά και τις *Δοκιμές* του Σεφέρη στον Ζήσ. Λορεντζάτο και τον Μανόλ. Αναγνωστάκη.

Κείμενα, είδη, τρόποι/ μορφές και ιδέες

α) Γ. Σεφέρης, «Μυθιστόρημα» (1935): *Ποιήματα*, Αθήνα, Ίκαρος, 1994[18η 1η: 1940], 43-71.

β) Ανδρ. Εμπειρίκος, *Γραπτά ή Προσωπική μυθολογία (1936-1946)*, Αθήνα, Άγρα, 1980[3η 1η: 1960].

[Τα κείμενα: «Αμούρ-Αμούρ», «Η κορδέλλα», «Η Μανταλένια»: 9-29, 41-45 και 105-113 αντίστοιχα].

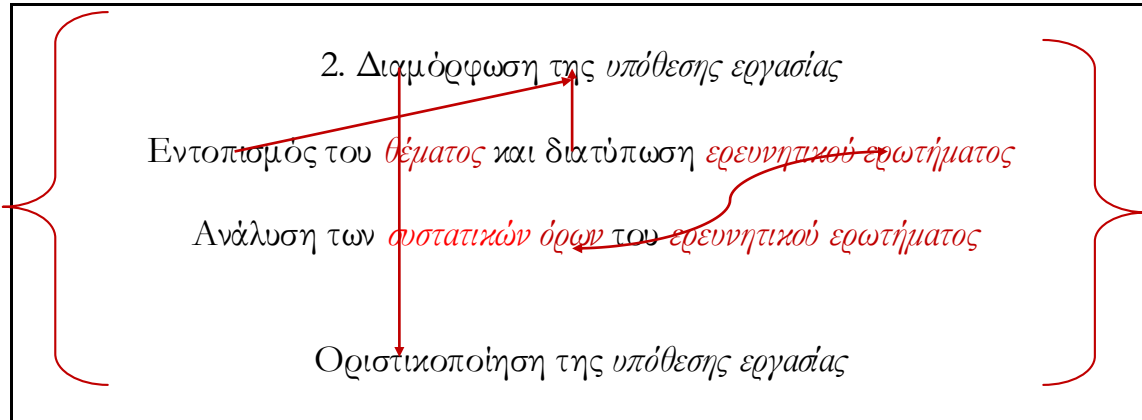
γ) Κοσμ. Πολίτης, *Ερωίκα* (1938), (επιμ.: P. Mackridge), Αθήνα, Ερμής-NEB, 1982.

δ) Γιάνν. Σιαουρίπας, *Άπαντα* (επιμ.: Κατερίνα Κωστήου), τ. Β': *Το σόλο του Φήγαρω* (1939), Αθήνα, Νεφέλη, 1992.

ε) Δημ. Χατζής, «Σαμπεθαί Καμπιλή»: *Το Τέλος της μικρής μας πόλης* (1953), Αθήνα, Το Ροδακινό, 1999, 41-74.

στ) Μανολ. Αναγνωστάκης, *Τα Ποιήματα 1941-1971*, Αθήνα, Στιγμή, 1985[3η 1η: 1971].

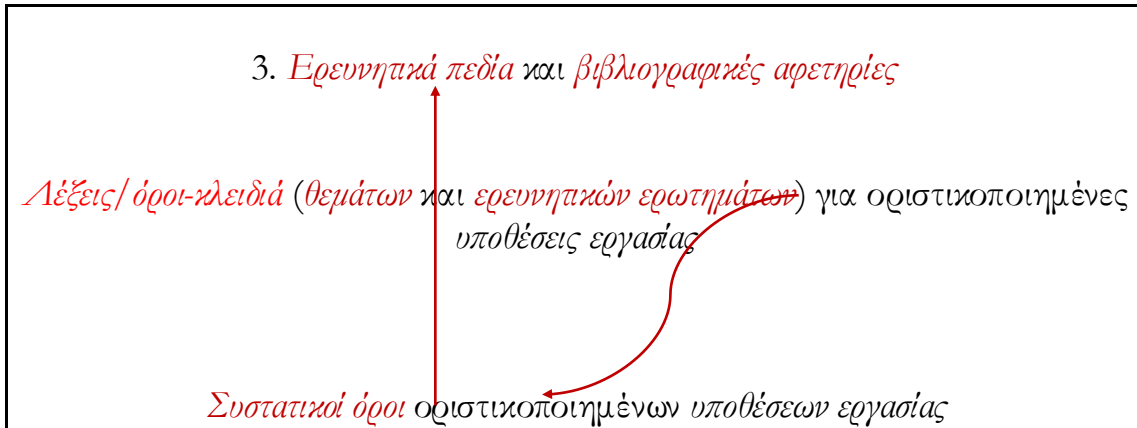
[Τα ποιήματα: «Αυτοί δεν είναι οι δρόμοι...», «Το σκάκι», «Εκεί...» (1954), «Μιλώ...» (1956), «Οι σωσίφοι», «Κάτω απ' τις ράγες», «Όλο και πιο γυμνά...», «Οι επίγονοι», «Δεν υπάρχει η πληθώρα...» (1962), «Ποιητική», «Θεσσαλονίκη, Μέρρες του 1969 μ.Χ.», «Νέοι της Σιδώνας, 1970», «Κριτική» (1970): 105-106, 114, 118-119, 130-131, 137-138, 147, 148, 150, 154, 159, 162-163, 167 και 175 αντίστοιχα].

Οι παρακάτω *υποθέσεις εργασίας* διαμορφώνονται χάρη στον εντοπισμό του **θέματος** και τη διατύπωση του **ερευνητικού ερωτήματος**, οι **συστατικοί όροι** του οποίου αναλύονται επαρκώς και αξιολογούνται ως βάσιμοι, ούτως ώστε να οριστικοποιηθεί η *υπόθεση εργασίας*.

- 1) Η λειτουργία της παρομοίωσης στο δημοτικό τραγούδι
- 2) Διαφωτισμός και λογοτεχνία: το παράδειγμα του Παπατρέχα του Αδαμ. Κοραή
- 3) Ο Νεοκλασικισμός και οι *Ωδές* του Ανδ. Κάλβου: λεξιλόγιο και εικονοποιία
- 4) Το ώριμο έργο του Διον. Σολωμού: Ρομαντισμός και *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι*
- 5) Η *Πάπισσα Ιωάννα* του Εμμ. Ροΐδη: ζητήματα αφηγηματικής οργάνωσης
- 6) Η ελεγεία στο ποιητικό έργο του Γεράσ. Μαρκορά και του Ιουλ. Τυπάλδου
- 7) Το μεταφραστικό έργο του Ιάκ. Πολυλά/ του Αλέξ. Παπαδιαμάντη/ κλπ.
- 8) Ο Κ. Παλαμάς κριτικός της νεοελληνικής ποίησης (1880-1910)

- 9) Η *Φοινικιά* του Κ. Παλαμά και ο Συμβολισμός: ζητήματα ρυθμού
- 10) Οι περιγραφές στο διηγηματογραφικό έργο του Αλέξ. Παπαδιαμάντη
- 11) Οι μορφές της επιθυμίας στην ποίηση του Κ. Π. Καβάφη
- 12) Το σονέτο στην ποίηση του Λορ. Μαβίλη
- 13) Η σάτιρα στην ποίηση του Κ. Γ. Καρυωτάκη
- 14) Η λειτουργία της μεταφοράς στους *Προσανατολισμούς* του Οδυσ. Ελύτη
- 15) Ο δραματικός μονόλογος και η *Τέταρτη Διάσταση* του Γιάν. Ρίτσου
- 16) Ο δραστικός χαρακτήρας της λέξης στην ποίηση του Μανόλ. Αναγνωστάκη
- 17) Η *Αναζήτηση του χαμένου χρόνου* του Μ. Proust και οι *Ακωβέρνητες Πολιτείες* του Στρ. Τσίρα

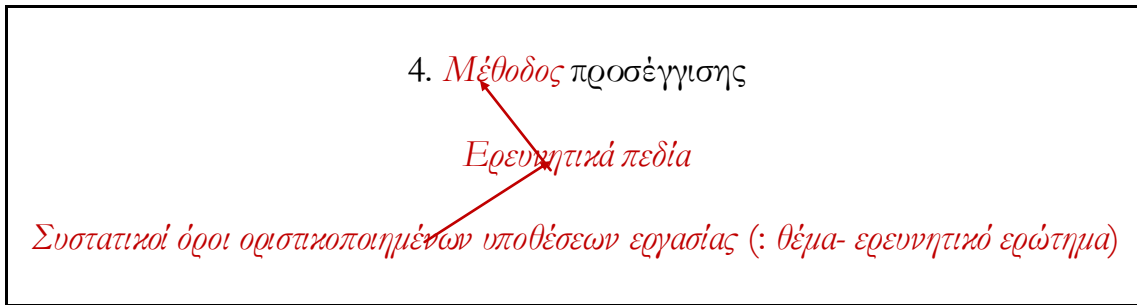
Λέξεις/όροι-κλειδιά από το περιβάλλον (: κείμενα, τρόποι, είδη/μορφές, ιδέες) όπου εντοπίζονται **θέματα** και διατυπώνονται βάσιμα **ερευνητικά ερωτήματα**, –όλα εύλογα θεμελιωμένα στη λογική ανάλυση των **συστατικών όρων** οριστικοποιημένων **υποθέσεων εργασίας**– υποδεικνύουν τα συναφή με αυτούς τους συστατικούς όρους, **ερευνητικά πεδία** και οδηγούν σε δόκιμες **βιβλιογραφικές αφετηρίες** επί των τελευταίων.

- α) Ρομαντισμός
- β) Συμβολισμός
- γ) Ρεαλισμός
- δ) Μοντερνισμός
- ε) Υπερρεαλισμός

- α) Διον. Σολωμός
- β) Αλέξ. Σούτσος
- γ) Κ. Παλαμάς
- δ) Γ. Μ. Βιζυηνός
- ε) Μέλπω Αξιώτη

- α) δραματικός μονόλογος
- β) ελεύθερος στίχος
- γ) 13σύλλαβος “ιαμβικός” στίχος
- δ) νουβέλα
- ε) εσωτερικός μονόλογος

- α) *Εξόριστος του 1831*
- β) *Κρητικός*
- γ) *Στροφή*
- δ) *Υψικάμνος*
- ε) *Δύσκολες Νύχτες*

Κατάλληλες μέθοδοι προσέγγισης από πεδία της ιστορίας, της θεωρίας και της κριτικής της λογοτεχνίας με ή χωρίς συγκριτολογική –ή ακόμα και διακαλλιτεχνική– απόβλεψη, ευθέως ανάλογες αφενός των *συστατικών όρων* οριστικοποιημένων υποθέσεων εργασίας (: θέμα και ερευνητικό ερώτημα) όσο και του συναφούς με αυτούς τους όρους, *ερευνητικού πεδίου*.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- M. M. Bakhtin, «Προς μια μεθοδολογία των ανθρωπιστικών επιστημών» (1974), (μτφρ.: Μαρία Γνησίου-Δημ. Αγγελάτος), *Σημείον* 3 (1995) 170-184.
- W. C. Booth-G. G. Colomb-J. M. Williams, *The Craft of Research*, Σικάγο, The University of Chicago Press, 1995.
- Y. Chevrel, *L'áudiant chercheur en littérature*, Παρίσι, Hachette, 1992.
- U. Eco, *Πώς γίνεται μία διπλωματική εργασία* (1977), (εισαγ.-μτφρ.: Μαριάννα Κονδύλη), Αθήνα, Νήσος, 1994.
- Al. Fisher: *Critical Thinking: An Introduction*, Cambridge, Cambridge University Press, 2011[2^η].
- I. Lakatos, *Μεθοδολογία των προγραμμάτων επιστημονικής έρευνας*, (μτφρ.: Αιμιλ. Μεταξόπουλος), Θεσσαλονίκη, Εκδ. Σύγχρονα Θέματα, 1986.
- Λεξικό Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Πρόσωπα, Έργα, Ρεύματα, Όροι.*
- K. Popper, *The Logic of Scientific Discovery* (1935), Νέα Υόρκη-Λονδίνο, Routledge, 1992[1^η: 1959].
- P. Szondi, «Περί φιλολογικής γνώσεως» (1962): *Λοκίμα. Χέλντερλιν, Σλέγκελ, Σίλλερ, Μπένγκαμιν*, (μτφρ.: Στέλλα Νικολούδη), Αθήνα, Εστία, 1999, 11-38.

ε) Συμβολή της φιλολογικής εργασίας: η αξία της μελέτης του συγκεκριμένου *θέματος και του ερευνητικού ερωτήματος* για την επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας